

בס"ד, תשרי תשפ"א

מה מקומה של התפילה אחרי שנגזרה גזירה בימי הדין?

א. ספר בראשית פרק א

(יב) וַתֹּצֵא הָאָרֶץ דָּשָׁא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ וְעֵץ עֹשֶׂה פְרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ לְמִינֵהוּ וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב:
(יג) וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם שְׁלִישִׁי:

ב. ספר בראשית פרק ב

(ד) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְדֹד אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:
(ה) וְכָל שֵׁיט הַשָּׂדֶה טָרֵם יִהְיֶה בָּאָרֶץ וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרֵם יִצְמַח כִּי לֹא הִמְטִיר יְדֹד אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לַעֲבֹד אֶת הָאָדָמָה:

ג. תלמוד בבלי מסכת חולין דף ס/ב

רב אסי רמי: כתיב 'ותוצא הארץ דשא' בתלת בשבתא. וכתוב: 'וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ' במעלי שבתא, מלמד שיצאו דשאים, ועמדו על פתח קרקע, עד שבא אדם הראשון ובקש עליהם רחמים, וירדו גשמים, וצמחו. ללמדך שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים.

ד. רש"י על בראשית פרק ב פסוק ה

כשנגמרה בריאת העולם בששי קודם שנברא אדם, וכל עשב השדה עדיין לא צמח, ובג' שכתוב 'ותוצא', לא יצאו, אלא על פתח הקרקע עמדו עד יום ו', ולמה? כי לא המטיר, ומה טעם לא המטיר? לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם, התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים:

ה. כלי יקר על בראשית פרק יב פסוק ג

כמרז"ל (יבמות סד). שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים, לפי שנמשלים אצל השי"ת כילד שעשועים אצל אביו, אם הוא מבקש דבר מאביו, אע"פ שאביו יודע מה שהבן צריך, מ"מ רוצה האב שיוציא הבן מפיו מבוקשו לפי שהאב משתעשע בדבור שפתיו של הבן. כך אומר הקב"ה לישראל: 'השמיעני את קולך כי קולך ערבי לגשת לי. ואין השי"ת רוצה להתנהג עמנו כדרך השרים שאין מניחין לדבר בפניהם הרבה, ומיד כאשר יבינו כוונת השואל, אומרים לו: קצר דבריך, או כלה מדברותיך וצא, אבל הקב"ה בחסדו אינו כן, כמ"ש (תהלים כא ג) 'תאות לבו נתת לו', ואעפ"כ יוארשת שפתיו כל מנעת סלה'. לפי שאנו בעיניו ית' כשעשוע ילד ובן יקיר. ז"ש אע"פ שטרם יקראו ואני אענה, מ"מ כל עוד שהם מדברים ואני אשמע, כי לא מנעתי מהם ארשת שפתותיהם:

ו. ספר נתיבות עולם א - נתיב העבודה - פרק ב

ויש שואלין על התפלה, אם ראוי האדם שיתן השם יתברך אליו הדבר שהוא מתפלל, למה לא יתן אליו בלא תפלה?...

ולכך צריך שיהיה מבקש חסרונו בדבור ואז הוא מבקש חסרונו במה שהוא אדם חסר. ואין זה מוכן להשלמה מן העלה רק כאשר יוציא חסרונו אשר הוא חסר מצד שהוא אדם, ואז הוא מוכן לקבל השלמה מן העלה. ולפיכך צריך שיתפלל האדם אל השם יתברך שהוא העלה בדבור, כי בזה האדם מצד שהוא אדם אז מוכן לקבל השלמה מן העלה כאשר הוא אדם חסר, וזה כאשר יוציא חסרונו בדבור שמצד הדבור הוא אדם, אבל כאשר הוא מתפלל בלבד בלבד, לא נקרא שמוציא חסרונו מצד שהוא חי מדבר... ומשום כך חיוב התפילה הוא בפה.

ז. ספר דרך ה' - חלק ד פרק ה - [בתפלה]

א. ענין התפילה הוא, כי הנה מן הסדרים שסידרה החכמה העליונה הוא, שלהיות הנבראים מקבלים שפע ממנו ית', צריך שיתעוררו הם אליו ויתקרבו לו ויבקשו פניו, וכפי התעוררותם לו כן ימשך אליהם שפע, ואם לא יתעוררו לא ימשך להם. והנה האדון ב"ה חפץ ורוצה שתרבה טובת ברואיו בכל זמניהם, והכין להם עבודה זו דבר יום ביומו, שעל ידה ימשך להם שפע ההצלחה והברכה כפי מה שהם צריכים לפי מצבם זה בזה העולם:

ח. הרחב דבר, במדבר כ, כג

שהורו לנו חז"ל עיקר גדול בתפלה, דהליכות הפרנסה בטבע, בהשגחה פרטית, קבע הקב"ה שיבואו ע"י שיקדימו עבודת התפלה, שהיא המוספת כח כביכול למעלה... ומשום הכי אפילו בזמן שרוצה הקב"ה להשפיע טובה בבירור ואין השעה צריכה לעורר רחמי שמים, מכל מקום כך רצונו יתברך שיתפללו מקודם, כי כך קבע מי שאמר והיה העולם יתברך. וכמו שביארנו בספר בראשית (ב, ה) על הפסוק: 'וכל שיח השדה' וגו'. וראיה ברורה לזה הוא מתפילת אליהו על הגשמים, שהרי הקב"ה הקדים הבטחתו לאליהו ואמר: "לך הראה אל אחאב ואתנה מטר וגו'", ואליהו יתרה עשה והוריד האש וקידש שם שמים ברבים, אחר כל זה למאי ניצרך אליהו לעלות על ההר ולהתפלל על הגשמים? אלא כך היא המידה ורצונו של הקב"ה, שיהא מקדים תפלה להורדת השפעה ופרנסה שהוא הגשם.

ט. ספר מלכים א פרק טז

(לג) וַיַּעַשׂ אַחְזָב אֶת הָאֲשֵׁרָה וַיֹּסֶף אַחְזָב לַעֲשׂוֹת לְהַכְעִיס אֶת יְדֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנָיו:

(לד) בְּיָמָיו בָּנָה חִימָל בֵּית הָאֱלִי אֶת יְרִיחוֹ בְּאֲבָרִים בָּכֶרֶוּ יִסְדָּהּ וּבִשְׁגֹב צָעִירוּ הָצִיב דָּלְתֶיהָ כְּדָבָר יְדֹד אֲשֶׁר דָּבָר בְּיָד הוֹשֵׁעַ בֶּן נוּן:

י. ספר יהושע פרק ו

(כו) וַיִּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא לֵאמֹר אֲרוּר הָאִישׁ לִפְנֵי יְדֹד אֲשֶׁר יָקוּם וּבָנָה אֶת הָעִיר הַזֹּאת אֶת יְרִיחוֹ בְּבָכֶרֶוּ וַיִּסְדְּנָהּ וּבִצְעִירוּ וַצִּיב דָּלְתֶיהָ:

יא. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קיג/א

אמר ליה: השתא לווטתא דמשה לא קא מקיימא, דכתיב 'וסרתם ועבדתם וגו'', וכתוב 'וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים וגו'', וההוא גברא אוקים ליה עבודת כוכבים על כל תלם ותלם, ולא שביק ליה מיטרא דמיזל מיסגד ליה. לווטתא דיהושע תלמידה מקיימא?

יב. ספר מלכים א פרק יז

(א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיו הַתְּשִׁבִי מִתְּשִׁבִי גִלְעָד אֶל אַחְזָב חִי יְדֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לְפָנָיו אִם יִהְיֶה הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה טַל וּמָטָר כִּי אִם לֹפִי דָבָרִי:

יג. ספר מלכים א פרק יח

(א) וַיְהִי יָמִים רַבִּים וַיְדַבֵּר יְדֹד הָיָה אֶל אֱלֹהֵיו בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לֵאמֹר לָךְ הָרָאָה אֶל אַחְזָב וְאַתָּנָה מָטָר עַל פָּנָי הָאֲדָמָה:

יד. ספר מלכים א פרק יח

(יט) וַעֲתָה שְׁלַח קִבְץ אֲלֵי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל אֶל הַר הַכַּרְמֶל וְאֶת נְבִיאֵי הַבַּעַל אַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וּנְבִיאֵי הָאֲשֵׁרָה אַרְבַּע מֵאוֹת אֲכָלִי שְׁלַחן אֵיזָבֵל: (כא) וַיָּגֶשׁ אֱלֹהֵיו אֶל כָּל הָעָם וַיֹּאמֶר עַד מַתִּי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים אִם יְדֹד הָאֱלֹהִים לָכוּ אַחֲרָיו וְאִם הַבַּעַל לָכוּ אַחֲרָיו וְלֹא עָנוּ הָעָם אֹתוֹ דָּבָר: (כג) וַיִּתְּנוּ לָנוּ שְׁנַיִם פָּרִים וַיִּבְחָרוּ לָהֶם הַפֶּר הָאֶחָד וַיִּנְתְּחֵהוּ וַיִּשְׂמִימוּ עַל הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא יִשְׂמִימוּ וַאֲנִי אֶעֱשֶׂה אֶת הַפֶּר הָאֶחָד וְנִתְּתִי עַל הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא אֲשִׁים:

(כד) וַקְרָאתָם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וַאֲנִי אֶקְרָא בְּשֵׁם יְדֹד וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲנֶה בְּאֵשׁ הוּא הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כָּל הָעָם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר:

טו. ילקוט שמעוני מלכים א - פרק יח - רמז ריד

ויפסחו על המזבח אשר עשה, וכי הוא עשה והלא הם עשו, אלא מלמד שחיל עשאו נבוב, ושמו אותו בתוכו, ואמרו לו: כשתשמע את הקול, מיד חתה האש אשר בידך והדלק מתחתיו, מיד זימן הקב"ה נחש ונשכו ומת.

טז. ספר מלכים א פרק יח

(מא) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵיוּ לְאַחָב עֲלֶה אֶכְלֵ וְשִׁתָּה כִּי קוֹל הַמּוֹן הַנֶּשֶׁם:

(מב) וַיַּעֲלֶה אַחָב לְאֶכְלֵ וּלְשִׁתּוֹת וְאֱלֹהֵיוּ עֲלֶה אֶל רֹאשׁ הַכְּרָמִל וַיִּגְהַר אֶרְצָה וַיִּשָּׂם פָּנָיו בֵּין בְּרָכָיו:

יז. רש"י מלכים א פרק יח פסוק מב

(מב) ויגהר ארצה - תי' יונתן וגחין לארעא, להתפלל על הגשמים:

יח. ספר צדקת הצדיק - אות סו

תפילה צריך לכל דבר אף על פי שנגזר מהשם יתברך, הלא תראה באלהיו שאמר לו ה' (מלכים - א י"ח א') הראה אל אחאב ואתנה מטר, ואף על פי כן נאמר אחר כך (פסוק מ"ב) שעלה לראש הכרמל ויגהר וגו' שהרבה בתפילה עד שבא גשם. וחכמים דאמרו בראש השנה (ט"ז). דגור דין הוא בראש השנה ויום הכפורים לא פליגי אאנשי כנסת הגדולה שתיקנו סדר תפילות בכל יום. ומה שאמרו בגמרא (שם) כמאן מצלינן האידנא אקצירי ומריעי כר' יוסי. רצה לומר שמה שהם היו מתפללים ומרבים בתפילה לקרוע גזר דין שזהו אליבא דרבי יוסי. והוא מאמר יגיעי רצה לומר שאמרו כן להלכה במכוון שרצונם היה כך שתפילתינו האידנא יהיה כר' יוסי שיועילו אף לקרוע גזר דין דראש השנה:

יט. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ג/ב

אמר להם: לכו ופסטו ידיכם בגדוד, מיד יועצים באחיתופל, ונמלכין בסנהדרין, ושואלין באורים ותומים.

כ. רש"י ברכות דף ג/ב

ונמלכין בסנהדרין - נוטלין מהם רשות, כדי שיתפללו עליהם:

כא. מרומי שדה, ברכות ג ע"ב

'ונמלכין בסנהדרין', פירש רש"י תפלה, דבעצם המלחמה שואלין באורים ותומים ויודעים שינצחו, ומכל מקום נצרכים לתפלה.

כב. ספר בראשית פרק ל

(כב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת רַחֲמָה:

(כג) וַתֵּהָר וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר אֶסְף אֱלֹהִים אֶת חֲרָפָתִי:

כג. רש"י על בראשית פרק ל פסוק כב

(כב) ויזכר אלהים את רחל - (ב"ר) זכר לה שמסרה סימניה לאחותה.

כד. תרגום אונקלוס על בראשית פרק ל פסוק כב

וַעַל דְּוַכְרָנָא דְרַחֵל קָדָם יְיָ וְקָבִיל צְלוֹתָהּ יְיָ וַיְהִיב לָהּ עֲדוּי:

כה. אור החיים על בראשית פרק ל פסוק כב

(כב) ויזכור אלהים וגו' מגיד הכתוב כי הגם שעלה זכרונה לפניו עוד הוצרכה לתפלה כאמרו וישמע אליה וגו':

כו. ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן רסו

וְזֶהוּ בְּחִינֹת הַהֶבְדֵּל שֶׁבִּין גֶּדֶר אָדָם לְגֶדֶר בְּהֵמָה, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּה (בְּרָכוֹת י'): "בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת ה' וְאַל תִּשְׁכַּחֲכִי כָּל גְּמוּלָיו", שֶׁעָשָׂה לָּהּ דְּדִים בְּמָקוֹם בֵּינָה, אֲבָל הַבְּהֵמָה יוֹנֶקֶת מִדְּדֵי בְּהֵמָה לְמַטָּה, וְזֶהוּ הַהֶפְרָשׁ שֶׁבִּין גֶּדֶר אָדָם לְבְּהֵמָה, שֶׁהָאָדָם יוֹנֵק מִדְּדֵי אָדָם שֶׁהוּא בְּמָקוֹם בֵּינָה, בְּחִינֹת "אִם לְבִינָה תִקְרָא" בְּחִינֹת סִפָּה. אֲבָל הַבְּהֵמָה יוֹנֶקֶת מִדְּדֵי בְּהֵמָה שֶׁהִם לְמַטָּה.

כז. ספר שיחות מוהר"ן - אות רלג

שִׁמְעֵתִי מֵאִישׁ אֶחָד מֵאֲנָשִׁים, שִׁפְעָם אַחַת דָּבָר רַבּוֹ זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָּה עִמּוֹ מַעֲנִין בְּגָדִים. וְאָמַר לוֹ שֶׁעַל כָּל דָּבָר צָרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל. הֵינּוּ אִם בְּגָדוֹ קָרוֹעַ וְצָרִיךְ לְבָגֵד יִתְפַּלֵּל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ שִׁיתֵּן לוֹ בְּגָד לְלְבוּשׁ, וְכֵן בְּכָל כִּיּוּצָא בּוֹהַ דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן. עַל הַכֹּל יִרְגִּיל עֲצָמוֹ לְהִתְפַּלֵּל תָּמִיד לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל מָה שִׁיחֲסֹר לוֹ אִף עַל פִּי שֶׁהֶעֱקָר לְהִתְפַּלֵּל עַל הָעֵקֶר, דִּהְיִנוּ עַל עֲבוֹדַת הָשֵׁם יִתְבָּרֵךְ לְזִכּוֹת לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, אִף עַל פִּי כֵּן גַּם עַל זֶה צָרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל:

וְאָמַר: שְׁמִי שְׂאִינוּ מִתְנַהֵּג כֵּךְ. אִף עַל פִּי שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ נוֹתֵן לוֹ בְּגָדִים וּפְרִנְסָה וְהַצְטָרְכוֹת חַיּוֹתוֹ, **אֲבָל כָּל חַיּוֹתוֹ הוּא כְּמוֹ בְּהֵמָה שֶׁגַּם כֵּן הֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ נוֹתֵן לָּהּ לַחֲמָה וְכו' כֵּן הוּא חַיּוֹתוֹ שְׂנוֹתָן לוֹ הֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ.** כִּי מֵאַחֵר שְׂאִינוּ מִמְשִׁיךְ כָּל חַיּוֹתוֹ עַל יְדֵי תַפְלָה מֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ עַל כֵּן כָּל חַיּוֹתוֹ הוּא כְּמוֹ חַיּוֹת בְּהֵמָה מִמֶּשׁ. **כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לְהִמְשִׁיךְ כָּל חַיּוֹתוֹ וְהַצְטָרְכוֹתוֹ מֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ עַל יְדֵי תַפְלָה וְתַחֲנוּנִים דּוּקָא:**

וְכֵן שִׁמְעֵתִי אֲנֹכִי גַּם כֵּן מִפִּי הַקָּדוֹשׁ עַל דָּבָר קָטָן וּפְחוּת מְאֹד שֶׁהִיא קִצַּת מוֹכֵרָה לִי. וְאָמַר: תִּתְפַּלֵּל עַל זֶה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ. וְעִמְדֵתִי מִשְׁתוּמָם. כִּי הִיא לִי לְדָבָר פֶּלֶא בְּעֵינֵי לְהִתְפַּלֵּל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ עַל דָּבָר פְּחוּת כִּזֶּה. וְגַם כִּי לֹא הִיא מוֹכֵרָה בִּיּוֹתֵר. עֲנֵה וְאָמַר (בְּלִשׁוֹן תְּמָה): אֵין זֶה כְּבוֹדֵךְ שֶׁתִּתְפַּלֵּל לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ עַל דָּבָר קָטָן כִּזֶּה?!

כח. ספר לקוטי הלכות חו"מ - הלכות מקח וממכר הלכה ד

כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּה, בְּשָׁעָה שֶׁאֲמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרֹאשׁוֹן, וְאַכְלֶתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה נִזְדַּעְזַע, אָמַר, אֲנִי וְחִמּוֹר נֹאכַל בְּאַבּוּס אֶחָד?! כִּינּוּ שֶׁשְּׂמַע בְּזַעַת אֶפְדָּ תֹאכַל לֶחֶם (אֲבוֹת דְּרַבִּי נֹתָן פֶּרֶק א) נִתְיַשְׁבָּה דַּעְתּוֹ, הֵינּוּ שֶׁהוּא בְּחֻטָּא גָּרַם שֶׁנִּפְלַל לְשַׁפֵּעַ שֶׁל בְּהֵמָה כְּנִ"ל שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת וְאַכְלֶתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה, בְּחִינַת אֲנִי וְחִמּוֹר בְּאַבּוּס אֶחָד... וְהַכֹּל מִחֲמַת שֶׁפָּגַם אָדָם הָרֹאשׁוֹן וְנִפְלַל לְשַׁפֵּעַ שֶׁל בְּהֵמָה, שֶׁלְפִי חֻטָּאוֹ הָיָה רָאוּי לוֹ לִינֵק רַק מִשְׁפַּע שֶׁל בְּהֵמָה, רַק בְּחֻמְלַת ה' נֹתָן בִּידּוֹ שְׂיֻכַּל לְבָרֵךְ שֶׁפַּע אָדָם מִשְׁפַּע שֶׁל בְּהֵמָה..

כט. ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא בתרא סימן פד

דַּע, שֶׁעֶקֶר הַתְּחִבְרוּת וְדִבְקוּת לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ הוּא עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה. כִּי הַתְּפִלָּה הוּא שֶׁצֶר, שֶׁדָּרָךְ שֶׁם נִכְנָסִין לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וּמִשָּׁם אֲשֶׁתְּמוֹדְעִין לָּהּ. כִּי תַפְלָה הִיא מְלָכוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים ק"ט) "וְאַנִּי תַפְלָה"; וְהַתְּפִלָּה לְשׁוֹן הַתְּחִבְרוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרָאשִׁית ל): "נִפְתּוּלֵי אֱלֹקִים נִפְתְּלִיתִי", תְּרַגּוּמוֹ: "לְשׁוֹן הַתְּחִבְרוּת":

ל. ספר שפת אמת - במדבר - פרשת מטות - שנת [תרל"ט]

לְכֵן אֵינִי שֶׁצָּרִיכִין לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם עַל מְזוֹנוֹת, אִף מִי שְׂאִינוּ מְחוֹסֵר פְּרִנְסָה, כִּי עֵיקֶר עֲבוֹדָה שְׂבֵלָב זֶה תַפְלָה, הוּא עַל שְׂאִין חֲסֵר לְאָדָם. כִּי מָה שֶׁחֲסֵר לוֹ לְגִרְמוֹ הוּא מִבְקָשׁ. רַק חֲכָמִים קִבְּעוּ י"ח בְּרָכוֹת עַל כָּל הַצּוּרֵךְ לְאָדָם שִׁיבִיר שֶׁהִכֵּל מִמֶּנּוּ יֵת, וַיִּבְקֹשׁ שְׂמֵאתוֹ יֵת יְבוֹא לוֹ, אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים שֶׁלֹּא יֵהִי צָרְכּוֹ נִפְרָדִין ח"ו מִן שׁוֹרֵשׁ הַחַיִּים. וְאִזְכָּשֶׁם מִתְנַת שְׁמִים וּבָאִים בְּכַח הַתּוֹרָה, ע"ז נֹאמַר 'טוֹב אַחֲרִית דָּבָר מֵרֵאשִׁיתוֹ', כְּשֶׁדְּבוּק בְּרֵאשִׁית שׁוֹרֵשׁ וְהוּא הַתּוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת רֵאשִׁית, ע"י שֶׁכֵּל הַדְּבָרִים שֶׁרֵשָׁם וְרֵאשִׁיתָם בַּתּוֹרָה.

לא. עולת ראיה / עניני תפלה / התפלה המתמדת של הנשמה

תַפְלָה בָּאָה כְּתוּנָה כִּי-אִם מִתּוֹךְ הַמַּחֲשָׁבָה שְׂבֵאמַת הַנִּשְׁמָה הִיא תְּמִיד מִתְפַּלֵּלָת. הִלָּא הִיא עֹפָה וּמִתְרַפֶּקֶת עַל דּוּדָה בְּלֹא שׁוֹם הַפֶּסֶק כָּלל, אֲלֹא שֶׁבִשְׁעַת הַתַּפְלָה הַמַּעֲשִׂית הִרִי הַתַּפְלָה הַנִּשְׁמָתִית הַתְּדִירִית הִיא מִתְגַּלָּה בַּפֶּעַל. וְזֶהוּ עֵידוּנָה וְעִינוּגָה, הַדְּרָה וְתַפְאֶרֶתָהּ, שֶׁל הַתַּפְלָה, שֶׁהִיא מִתְדַמָּה לְשׁוֹשְׁנָה הַפּוֹתַחַת אֶת עֲלִיהָ הַנָּאִים לְקִרְאָתָהּ הַטַּל אוֹ נִכַח קֶרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַמוֹפִיעִים עֲלֶיהָ בְּאוֹרָה, וְלִכֵּן "הַלּוֹאִי שִׁיתְפַּלֵּל אָדָם כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ".

לב. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז/א

רבי יוסי אומר: אדם נידון בכל יום, שנאמר 'ותפקדנו לבקרים'. רבי נתן אומר: אדם נידון בכל שעה, שנאמר 'לרגעים תבחננו'... אמר רב חסדא: מאי טעמא דרבי יוסי? כדקאמר טעמיה, 'ותפקדנו לבקרים'. אן הכי קאמרינן: מאי טעמא לא אמר כרבי נתן? בחינה עיוני בעלמא היא. פקידה נמי עיוני בעלמא היא! אלא אמר רב חסדא: טעמיה דרבי יוסי מהכא: 'לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו'...

לג. ספר בניהו בן יהוידע על ראש השנה דף טז/א

ונראה לי בס"ד דודאי רבי יוסי מודה שהאדם נידון בר"ה עם כל העולם על כל המעשים שעשה בכל השנה, ועל פי מעשיו נגזר עליו על כל השנה הבאה מתחילתה ועד סופה הן לטוב הן להיפך. אך סבירא ליה דאדם דוקא נידון לבדו בכל יום על מה שנגזר עליו בר"ה בשביל אותו היום, שאם נגזר עליו טובה והוא עשה מעשים רעים שאינו ראוי לאותה טובה – תשתנה אותה הפסיקה של הטובה שפסקו לו בר"ה בעבור אותו היום. וכן להיפך, אם נגזר עליו רע בר"ה באותו היום והוא עשה מעשים טובים בו ביום – נדחה ממנו גזירת הרע ותשתנה. ועל דרך זה נידון האדם בכל יום, דהיינו על פסיקה שפסקו לו בר"ה על כל יום ויום על של השנה כולה הן לטוב הן להיפך, אך על גוף המעשים שיעשה בכל יום ויום הן לטוב הן להיפך, נידון הוא בר"ה הבאה אחר אותה השנה.

לד. אברבנאל על ויקרא - פרק כג פסוק כג-לב

וראוי לעיין בדעותיהם, אם היו רבי יוסי ורבי נתן מכחישי דין ראש השנה וחתימת יום הכיפורים... ורבי יוסי ורבי נתן לא באו לחלוק עליהם, אבל להוסיף. ודברו במשפט והדין שידין ה' את עמו בכל יום כפי השגחתו הפרטית, וכפי מה שיחדש כל איש ישראל במעשיו ובמצותיו. כי כפי זה יתחדש גם כן הדין בכל יום ויום, בבטול מה שכבר נגזר בראש השנה, אם בתוספת אם בחסרון או בהתחדש גזרה ודין. ואין זה דבר מונע מדין ראש השנה:

לה. ספר חדושי אגדות חלק ראשון עמוד קג - מסכת ראש השנה

אתה אל תאמר כי ר' יוסי סבירא לי' דאין האדם נדון בר"ה לגמרי... אלא אף רבי יוסי סובר דהקב"ה דן האדם בר"ה... רק שהקב"ה גוזר עליו שיגיע לו בזו השנה המות, והדין הזה חתימתו ביום הכיפורים, וכל יום דן אותו שזה היום הוא למיתה או לחיים, ואם הוא מתפלל הרי הוא מבטל הגזירה שנגזר עליו, ויכול לבטל הגזירה שנגזר בר"ה באופן זה... כלל הדבר כי בר"ה נדון, אבל אינו נגמר דין שודאי ימות, כי נשאר עדיין הדין לכל יום.

לו. המאירי על מסכת ראש השנה דף טז/א

אף על פי שאמרו שבר"ה בני אדם נדונים ומושגחים כפי מעשיהם, לעולם יהיו עיניו של אדם נשואות בתשובה בכל יום, הרי אמרו אדם נדון בכל יום והכל אמת למבינים:

לז. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז/א

אמר רב יוסף: כמאן מצלין האידנא אקצירי ואמריעי? כמאן? כרבי יוסי. ואיבעית אימא: לעולם כרבנן, וכדרבי יצחק, דאמר רבי יצחק: יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין, בין לאחר גזר דין.

לח. תוספות ראש השנה דף טז/א

כמאן מצלין האידנא אקצירי ואמריעי כרבי יוסי - וא"ת, לרבנן נמי מי לא מצלין רפאנו וברכת השנים? ועוד רבי יהודה דאמר הכא אדם נידון בר"ה וגזר דין שלו נחתם ביו"כ, הא אמר בפ"ק דשבת (דף יב:): הנכנס לבקר החולה אומר המקום ירחם עליך ועל חולי עמו ישראל? ואומר ר"ת: דשלא יחלה ודאי לא מצלין אלא לר' יוסי, אבל שיתרפא מצלין אליבא דכולי עלמא, דמתי יחלו נגזר, מתי יתרפאו לא נגזר...

לט. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נה/א

יסורין בשעה שמשגרין אותן על האדם משביעין אותן, שלא תלכו אלא ביום פלוני, ולא תצאו אלא ביום פלוני, ובשעה פלונית, ועל ידי פלוני, ועל ידי סם פלוני